

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/nauka/konferencje-naukowe/186057,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Wymiar-sprawiedliwosci-w-stanie-wojennym-i-jego.html>
06.05.2024, 19:08

Ogólnopolska konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”

15-16 czerwca 2023 r. w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia” IPN w Krakowie odbyła się dwudniowa ogólnopolska konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”.

Obrady otworzył i poprowadził pierwszy panel zastępca dyrektora krakowskiego oddziału IPN dr Michał Wenklar. Wśród uczestników konferencji jest m.in. dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępca prokuratora generalnego Andrzej Pozorski. Dziś obrady do godz. 17.30, w piątek w godz. 9-15.20. Konferencja organizowana jest w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Solidarność i opór społeczny w PRL 1956-1989”.

Narzędzie represji

W lipcu 2023 r. przypada 40. rocznica zniesienia stanu wojennego, który był ciosem wymierzonym w wolnościowe dążenia Polaków. Pogrzebał nadzieje wielu ludzi na poprawę sytuacji w kraju. W czasie stanu wojennego internowano blisko 10 tys. osób, około 12 tys. zostało skazanych przez sądy wojskowe i powszechne, wobec około 210 tys. kolegów do spraw wykroczeń orzekły kary.

Podczas obowiązywania stanu wojennego prokuratury powszechne i wojskowe wszczęły w trybie doraźnym 10 774 śledztwa przeciwko 13 634 osobom, w tym z dekretu o stanie wojennym przeciwko 2594 osobom. Za czyny z pobudek politycznych sądy powszechne skazały 1685 osób, w tym 979 osób na podstawie ustawodawstwa stanu wojennego. Natomiast sądy wojskowe skazały 10 191 osób, w tym 5681 za przestępstwa z dekretu o stanie wojennym.

Wymiar sprawiedliwości obok aparatu bezpieczeństwa był ważnym narzędziem represji wykorzystywanym przez władze komunistyczne w okresie stanu wojennego. Prokuratura, sądy powszechne i wojskowe działały na podstawie antydatowanych na 12 grudnia 1981 r. dekretów: o stanie wojennym, o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego, o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury PRL w czasie obowiązywania stanu wojennego. Wprowadzone ustawodawstwo było sprzeczne z zaaprobowanymi formalnie przez władze PRL międzynarodowymi aktami prawnymi, m.in. Międzynarodowym Paktem Praw Cywilnych i Politycznych oraz konwencją nr 87 i 98 Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Pragniemy zachęcić do naukowej dyskusji podczas konferencji, której celem jest przede wszystkim zwrócenie uwagi na te elementy, pomijane dotychczas w badaniach nad wymiarem sprawiedliwości w okresie stanu wojennego. Referaty wygłoszą historycy, prawnicy oraz przedstawiciele innych dyscyplin naukowych. Poruszone zostaną tematy związane z polityczno-represyjnym charakterem przepisów karnych stanu wojennego, przypomniane m.in. orzecznictwo sądów powszechnych i wojskowych, najważniejsze procesy polityczne w okresie stanu wojennego, działalność prokuratury powszechnej i wojskowej, funkcjonowanie kolegiów do spraw wykroczeń.

Głównym założeniem konferencji jest wymiana poglądów, opinii i doświadczeń reprezentantów świata nauki oraz wymiaru sprawiedliwości. Wyrażamy nadzieję, że problematyka będąca przedmiotem konferencji spotka się z zainteresowaniem.

Program konferencji

15 czerwca 2023 (czwartek)

- **9.00-10.00** - rejestracja uczestników

- **10.00** – otwarcie konferencji przez zastępcę dyrektora Oddziału IPN w Krakowie dr. Michała Wenklara

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Maślowska (IPN)

► **PANEL I, godz. 10.10-12.10**

moderator **dr Michał Wenklar** (Oddział IPN w Krakowie / Akademia Ignatianum w Krakowie)

- **10.10-10.30** – **dr Sebastian Pilarski** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Działalność wymiaru sprawiedliwości w okresie stanu wojennego w Polsce — próba bilansu*
- **10.30-10.50** – **prok. Andrzej Pozorski** (Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu), *Archiwum zbrodni sądowych i pojęcie „zbrodni sądowej”*
- **10.50-11.10** – **dr Sylwia Karowicz-Bienias** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Wymiar (nie)sprawiedliwości przed obliczem wymiaru sprawiedliwości — rozliczenia zbrodni sądowych stanu wojennego*
- **11.10-11.30** – **dr Bożena Koszel-Pleskaczuk** (Oddział IPN w Białymstoku), *Zbrodnie sądowe popełnione przez sędziów i prokuratorów w dobie stanu wojennego*
- **11.30-11.50** – **dr Jakob Maziarz** (Wydział Prawa i Administracji UJ), *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów za próby działalności opozycyjnej w stanie wojennym*
- 11.50-12.10 – dyskusja

- 12.10-12.30 – przerwa

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

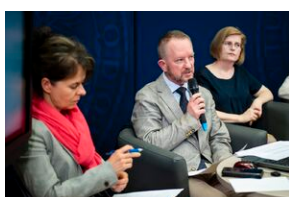
Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

► **PANEL II, godz. 12.30-14.50**

moderator **dr Joanna Lubecka** (Oddział IPN w Krakowie / Akademia Ignatianum w Krakowie)

- **12.30-12.50 – Zbigniew Cichoń** (Kancelaria Adwokacka w Krakowie), *Obrona represjonowanych w stanie wojennym w Krakowie z perspektywy adwokata-obrońcy*
- **12.50-13.10 – dr hab. Cecylia Kuta** (Oddział IPN w Krakowie / Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie), *Represje karne wobec działaczy drugiego obiegu wydawniczego w Krakowie w okresie stanu wojennego*
- **13.10-13.30 – dr Monika Komaniecka-Łyp** (Oddział IPN w Krakowie), *Orzecznictwo kolegów do spraw wykroczeń w stanie wojennym na przykładzie Krakowa*
- **13.30-13.50 – dr Marcin Kasprzycki** (Oddział IPN w Krakowie), *Działalność Wojewódzkiej Komisji do Walki ze Spekulacją w Krakowie w okresie stanu wojennego*
- **13.50-14.10 – dr Marzena Grosicka** (Delegatura IPN w Kielcach), *Bilans represji wobec mieszkańców regionu świętokrzyskiego w okresie stanu wojennego*
- **14.10-14.30 – dr Dariusz Palacz** (Akademia Nauk Stosowanych w Kielcach), *Kolegia do spraw wykroczeń jako narzędzie represji w trakcie obowiązywania stanu wojennego na przykładzie województwa kieleckiego*

- 14.30-14.50 – dyskusja
- 14.50-15.30 – przerwa

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

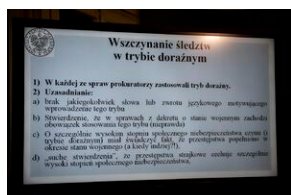
Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

► PANEL III, godz. 15.30-17.30

moderator **dr hab. Cecylia Kuta** (Oddział IPN w Krakowie / Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie)

- **15.30-15.50** – **dr Sebastian Pilarski** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Procesy polityczne stanu wojennego w perspektywie lokalnej. Przypadek województwa kaliskiego*
- **15.50-16.10** – **dr Marcin Dąbrowski** (Oddział IPN w Lublinie), *Represje sądowe w okresie stanu wojennego wobec działaczy NSZZ „Solidarność” w Regionie Środkowo-Wschodnim*
- **16.10-16.30** – **dr hab. Zbigniew Bereszyński** (badacz niezależny), *Początki stanu wojennego w województwie opolskim w przypadku pracowników prokuratury i wymiaru sprawiedliwości oraz miejscowej adwokatury. Weryfikacja polityczna, akty protestu i działania represyjne aparatu władzy*
- **16.30-16.50** – **dr Przemysław Piątek** (Oddział IPN w Katowicach), *„Szczególnie wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu” jako wyznacznik represji trybu doraźnego w postępowaniach karnych przeciwko uczestnikom strajków w województwie katowickim w czasie stanu wojennego*
- **16.50-17.10** – **dr Marta Paszek** (Oddział IPN w Katowicach), *Ofiary stanu wojennego w katalogu osób „rozpracowywanych” przez organy bezpieczeństwa*

państwa komunistycznego przygotowanym przez Oddziałowe Biuro Lustracyjne w Katowicach

- 17.10-17.30 – dyskusja

16 czerwca 2023 (piątek)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

► PANEL IV, godz. 9.00-10.40

moderator **dr Marzena Grosicka** (Delegatura IPN w Kielcach)

- 9.00-9.20 – **dr hab. Patryk Pleskot**, prof. UR (Oddział IPN w Warszawie / Uniwersytet Rzeszowski), *Zaoczne wyroki śmierci w stanie wojennym. Casus Romualda Spasowskiego i Zdzisława Rurarza*
- 9.20-9.40 – **dr hab. Sebastian Ligarski** (Oddział IPN w Szczecinie), *Śmiesznie niskie wyroki. Procesy tak zwanych lubińskich bombiarzy w latach 1983-1984*
- 9.40-10.00 – **dr Michał Siedziako** (Oddział IPN w Szczecinie / Uniwersytet Szczeciński), *Proces przywódców strajku w Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego po 13 grudnia 1981 roku przed Sądem Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy*
- 10.00-10.20 – **Łukasz Sołtysik** (Oddział IPN we Wrocławiu), *Zwolnienia z pracy po 13 grudnia 1981 roku jako forma represji wobec członków NSZZ „Solidarność” i uczestników protestów – wybrane przykłady z Dolnego Śląska*
- 10.20-10.40 – **dr Grzegorz Majchrzak** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Procesy Radia „Solidarność”*

- 10.40-11.00 – dyskusja
- 11.00-11.20 – przerwa

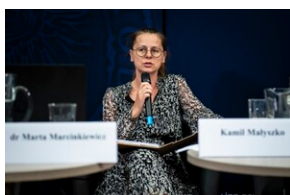
Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

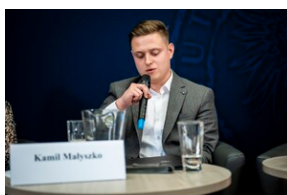
Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

Konferencja naukowa „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary”. Fot. Agnieszka Masłowska (IPN)

► **PANEL V, godz. 11.20-13.00**

moderator **dr Rafał Opulski** (Oddział IPN w Krakowie / Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie)

- **11.20-11.40 – dr Marta Marcinkiewicz** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Prokurator Janusz Rychliński i długa droga do prawdy na temat pobicia internowanych w ośrodku odosobnienia w Wierchowiu Pomorskim 13 lutego 1982 roku*
- **11.40-12.00 – Kamil Małyszko** (Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie), *Funkcjonowanie Ośrodka Odosobnienia w Gębarzewie na przykładzie próby ucieczki internowanego Tomasza Skorupskiego w dniu 25 lutego 1982 roku*
- **12.00-12.20 – dr Grzegorz Wołk** (Biuro Badań Historycznych IPN), *Rejtan stanu wojennego. O protestach pośła Romualda Bukowskiego przeciwko represjom stanu wojennego*
- **12.20-12.40 – Piotr Wiekiera, Marta Wiekiera-Michau** (Kancelaria Prawnicza „Victor” s.c.), *Prawem przeciwko bezprawiu. Represje wobec sędziego Sądu Rejonowego w Olkuszu Piotra Wiekiera i podjęte przez niego kroki prawne w reakcji na bezprawne działania naczelnych organów władzy i administracji państwowej.*
- 12.40-13.00 – dyskusja

- 13.00-13.40 – przerwa

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

Konferencja naukowa o wymiarze sprawiedliwości w stanie wojennym. Fot. Agnieszka Masiowska (IPN)

► **PANEL VI, godz. 13.40-15.20**

moderator **dr Wojciech Frazik** (Oddział IPN w Krakowie)

- **13.40-14.00 – Edward Stępień** (Kancelaria Adwokacka w Kołobrzegu), *Nie przyjmę ręcznego miotacza gazu i pałki szturmowej – przypadek Zbigniewa Lipińskiego z ROMO*
- **14.00-14.20 – dr hab. Elżbieta Wojcieszek** (Oddział IPN w Poznaniu), *Działania władz komunistycznych wobec o. Honoriusza Kowalczyka OP (1935–1983) i okoliczności umorzenia dochodzenia w 1983 roku zatwierdzonego przez prokuratora rejonowego w Mogilnie*
- **14.20-14.40 – Wojciech Gonera** (Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Inowrocławiu), *To nie był „banalny wypadek na wiejskiej drodze”. W jaki sposób podziemie antykomunistyczne próbowało wyjaśnić sprawę zabójstwa działacza rolniczej „Solidarności” Piotra Bartoszczyka*
- **14.40-15.00 – dr Przemysław Piątek** (Oddział IPN w Katowicach), *Praktyczny wymiar represji sądowych w stanie wojennym – ujęcie statystyczne*
- 15.00-15.20 – dyskusja
- 15.20 – zakończenie i podsumowanie konferencji

Koordynatorzy konferencji

- dr Marzena Grosicka: marzena.grosicka@ipn.gov.pl
- dr hab. Cecylia Kuta: cecylia.kuta@ipn.gov.pl

PLIKI DO POBRANIA

[Program konferencji „Wymiar sprawiedliwości w stanie wojennym i jego ofiary” \(pdf, 9.83 MB\) 02.06.2023 10:00](#)